

Limes – 2021

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ*

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

ISSN 2411-4081

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ

2021
Випуск VIII

Берегове
2021

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том об'єднує праці з історії, етнографії, теології, педагогіки, соціології, економіки, матеріалознавства і технологій.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ (протокол №12 від 22.12.2021 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНІ РЕДАКТОРИ:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Адальберт Рац, доктор філософії у галузі природничих наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Емьовке Бергхауер-Олас, доктор філософії у галузі соціальних та поведінкових наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан Кормочи, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит (кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет), Ібоя Самборовські-Нодь, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Ілона Лехнер, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Катерина Дудич, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Лорант-Денеш Давід, саблітований доктор у галузі «регіональні науки», професор (Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана), Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Марія Ген, кандидат біологічних наук, саблітований доктор у галузі «науки про довкілля» (кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана), Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Олена Біда, доктор педагогічних наук, професор (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Роберт Бачо, доктор економічних наук, професор (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Тетяна Чонка, кандидат філологічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Томаш Врabelь, кандидат філологічних наук, доцент (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юдіта Павлович, кандидат педагогічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Жиуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Чотарі, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: *Мелінда Орбан та Олександр Добош*

ВЕРСТКА: *Мелінда Орбан*

КОРЕКТУРА: *авторські, Льдіко Гріца-Варцаба та Томаш Врabelь*

ДИЗАЙН ОБКЛАДИНКИ: *Ласло Везжел*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

© Автори, 2021

© Редактори, 2021

ISSN 2411-4081

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2021
VIII. évfolyam

Beregszász
2021

ETO 001.89(058)

L 67

A LIMES című tudományos évkönyv 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsának határozata alapján jelenik meg. A tudományos évkönyv a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrainjai és külföldi tudósok magyar, ukrán és angol nyelvű tanulmányait adja közre. A LIMES jelen kötet a történet-, a néprajz-, a vallás-, a nevelés-, a társadalom- és a gazdaságtudomány, valamint az anyagtudomány és technológia különböző területeit öleli fel.

Nyomatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:

széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2021.12.22., 12. számú jegyzőkönyv).

FŐSZERKESZTŐ:

dr. Orosz Ildikó, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF)

FELELŐS SZERKESZTŐK:

Dobos Sándor és Orbán Melinda (Kiadói Részleg, II. RF KMF)

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

prof. dr. Bacsó Róbert, a közgazdaság-tudományok doktora (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF), dr. Berghauer Sándor, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF), dr. Berghauer-Olasz Emőke, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Bódi Béla, a fizika- és matematikatudományok doktora (Matematika és Informatika Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Bida Olena, a neveléstudományok doktora (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Csatáry György, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), dr. Csonka Tetyána, a nyelvtudományok kandidátusa (Ukrán Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. habil. Dávid Lóránt Dénes (Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Szent István Egyetem), dr. Dudics Katalin, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. habil. Höhn Mária, a biológiai tudományok kandidátusa (Növénytan Tanszék, Szent István Egyetem), dr. Karmacs Zoltán, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Kész Margit, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Lechner Ilona, PhD (Angol Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Molnár József, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF), dr. Nagy Béla, a biológiai tudományok kandidátusa, docens (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF), dr. Pavlovics Judit, a neveléstudományok kandidátusa (Ukrán Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Protopopova Vira, a biológiai tudományok doktora (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF), dr. Rác Béla, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Varga Zoltán Sándor, a biológiai tudományok doktora, professor emeritus (Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, Debreceni Egyetem), dr. Vrábely Tamás, a nyelvtudományok kandidátusa, docens (Angol Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Zsiguc György, a műszaki tudományok doktora (Matematika és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. Brenzovics László, PhD (Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

MŰSZAKI SZERKESZTÉS: *Dobos Sándor és Orbán Melinda*

TÖRDELÉS: *Orbán Melinda*

KORREKTÚRA: *a szerzők, Gricza-Varcaba Ildikó és Vrábely Tamás*

BORÍTÓTERV: *Vezsdel László*

ETO-BESOROLÁS: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos évkönyv megjelenését Magyarország Kormánya támogatta.

Alapító: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Jótékonyági Alapítványa (2016-tól Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Cím: 90 202 Beregszász, Kossuth tér 6. Honlap: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141 4-28-29)

Nyomdai munkák: „RIK-U” Kft. (Cím: 88 000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

© A szerzők, 2021

© A szerkesztők, 2021

ISSN 2411-4081

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2021

ISSN 2411-4081

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE
OF HIGHER EDUCATION

LIMES

Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

2021
Issue VIII

Berehove
2021

UDC 001.89(058)

L 67

The scientific bulletin "LIMES" was established in 2014 and is published according to the resolution of the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The scientific bulletin publishes the researches of students and teachers of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, as well as scientific articles of researchers from Ukraine and abroad in Hungarian, Ukrainian and English languages. The given volume of "LIMES" contains academic researches in History, Ethnography, Theology, Pedagogy, Sociology, Economics, Engineering, and Technology.

**Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB, No. 20762-10562P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine on the 8th of May, 2014**

*Recommended for publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education, record No. 12 of December 22, 2021*

EDITOR-IN-CHIEF:

Ildikó Orosz, Ph.D. (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College)

MANAGING EDITORS:

Melinda Orbán and Sándor Dobos (Publishing Department, Transcarpathian Hungarian College)

EDITORIAL BOARD:

Béla Bódi, D.Sc. in Physics and Mathematics, professor (Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College), Béla Nagy, C.Sc. in Biology, associate professor (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College), Béla Rácz, Ph.D. (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), Emőke Berghauer-Olasz, Ph.D. (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College), György Csátary, Ph.D. (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), Ibolya Szamborovszky-Nagy, Ph.D. (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), Ilona Lechner, Ph.D. (English Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), József Molnár, Ph.D. (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College), Judit Pavlovics, C.Sc. in Pedagogy (Ukrainian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Katalin Dudics, Ph.D. (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Lóránt Dénes Dávid, Ph.D., Dr. habil, professor (Institute of Regional Economics and Rural Development, Szent István University), Margit Kész, Ph.D. (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Mária Höhn, C.Sc. in Biology, Dr. habil (Department of Botany, Szent István University), Olena Bida, D.Sc. in Pedagogy, professor (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College), Róbert Bacsó, D.Sc. in Economics, professor (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College), Sándor Berghauer, Ph.D. (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College), Tamás Vrabely, C.Sc. in Philology, associate professor (English Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Tetyána Csonka, C.Sc. in Philology (Ukrainian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Vira Protopopova, D.Sc. in Biology, professor (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College), Yuriy Zhiguts, D.Sc. in Technical Sciences, professor (Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College), Zoltán Sándor Varga, D.Sc. in Biology, professor emeritus (Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen), Zoltán Karmacs, Ph.D. (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College)

RESPONSIBLE FOR PUBLISHING:

László Brenzovics, Ph.D. (Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

TECHNICAL EDITING: *Melinda Orbán and Sándor Dobos*

PAGE PROOF: *Melinda Orbán*

PROOF-READING: *the authors, Ildikó Gricza-Varcaba and Tamás Vrabely*

COVER DESIGN: *László Vezsdel*

UNIVERSAL DECIMAL CLASSIFICATION (UDC): *Apáczai Csere János Library of Transcarpathian Hungarian College*

Authors are responsible for the content of academic researches.

The publication of the scientific bulletin is sponsored by the government of Hungary.

Founder: Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian Pedagogical College (after 2016 Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

Publishing: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. Website: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29)

Printing: "RIK-U" LLC (Address: Gagarin Street 36, 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

© The Authors, 2021

© The Editors, 2021

ISSN 2411-4081

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2021

Зміст

<i>Томаш Чікі</i> : Публіцистичні дебати щодо національних прагнень русинів і мадяризація на рубежі XIX–XX століть.....	15
<i>Чаба Фазекаш</i> : Подання Березького комітату від 1841 року про використання угорських назв місяців	31
<i>Евелін Кіраль</i> : Роль Мукачівсько-Чинадіївської домінії у Верховинській господарській акції у період між 1897–1901 роками.....	59
<i>Ерік Марусич</i> : Відновлення міського статусу Берегова у 1939 році.....	73
<i>Ласло Поллої</i> : «Сумна Кассандра». Про книгу Лайоша Івана «Шанси Німеччини у війні на основі даних німецької наукової літератури»	87
<i>Тіберій Ромбай</i> : Вплив Першої світової війни на діяльність Ужгородської католицької гімназії між 1914–1918 рр.	99
<i>Роберт Варга</i> : Доповнення до правоохоронної історії Ужгорода між 1890–1914 роками	113
* * *	
<i>Ержебет Ч. Йонаш</i> : Трагедії русинського та українського фольклору угорською мовою.....	127
<i>Дора Колта</i> : Зв'язок Ендре Аді з древніми угорськими віруваннями.....	139
* * *	
<i>Оршоля Ленюв</i> : „Тюрми будують з каменів Закону; Будинки розпусти – з цегли Релігії.” Концепція морального зла в мистецтві Вільяма Блейка	153
* * *	
<i>Аннамарія Облонці – Бейла Надь</i> : Методичні особливості навчання генетики в школі	165
<i>Дора Барабаш-Карпаті – Тімеа Максим-Нодь</i> : Результати одного дуального дослідження, або як впливає дуальна освіта на результати й компетенції студентів.....	183

Ілона Густі – Марта Фабіян – Ілона Лехнер – Ержебет Барань:
Досвід організації дистанційного навчання на основі анкетного опитування201

Габрієлла Пап: Застосування онлайн-ресурсів у викладанні математики на Закарпатті 219

* * *

Еріка Метцкер: Угорщина у сталій соціальній Європі..... 225

* * *

Юлія Когут – Генетта Ковач-Румп: Шлях розвитку регулювання бухгалтерського обліку в Україні 245

Юлія Когут – Генетта Ковач-Румп: Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації 255

Золтан Земан – Ботонд Кальман – Юдіт Барці: Оцінка та огляд літератури щодо фінансової грамотності студентів університет..... 269

* * *

Шандор Бодзаш: Проектування та моделювання зубчастих передач різних типів за допомогою програмного забезпечення GearTeq..... 283

* * *

Календар подій (2020/2021 навчальний рік)..... 295

Tartalom

<i>Csiki Tamás</i> : A ruszin nemzeti törekvések és a magyarosodás publicisztikai vitái a 19–20. század fordulóján.....	15
<i>Fazekas Csaba</i> : Bereg vármegye indítványa magyar hónapnevek használatára 1841-ben	31
<i>Király Evelin</i> : A hegyvidéki akció tevékenysége a munkácsi-szentmiklósi uradalom területén 1897 és 1901 között.....	59
<i>Maruszics Erik</i> : Beregszász városi rangjának visszaállítása 1939-ben	73
<i>Pallai László</i> : „Szomorú Cassandra”. Lajos Iván: <i>Németország háborús esélyei a német szakirodalom tükrében</i> című könyvéről	87
<i>Rombai Tibor</i> : Az I. világháború hatása az Ungvári Királyi Katolikus Főgimnázium működésére 1914 és 1918 között	99
<i>Varga Róbert</i> : Adalékok Ungvár városának rendvédelmi történetéhez 1890–1914 között	113
* * *	
<i>Cs. Jónás Erzsébet</i> : A ruszin és az ukrán népi folklór tragédiái magyar nyelven.....	127
<i>Kolta Dóra</i> : Ady Endre kapcsolata az ősi magyar hitvilággal	139
* * *	
<i>Lenyó Orsolya</i> : „Börtönök a Törvény köveiből épültek, bordélyok a Vallás tégláiból.” A morális rossz fogalma William Blake művészetében	153
* * *	
<i>Ablonci Annamária – Nagy Béla</i> : A genetika oktatásának módszertani sajátosságai az iskolában	165
<i>Barabásné Kárpáti Dóra – Makszim Györgyné Nagy Tímea</i> : Egy duális kutatás eredményei, avagy hogyan befolyásolja a duális képzés a hallgatók eredményeit, kompetenciáit	183

Husztli Ilona – Fábrián Márta – Lechner Ilona – Bárány Erzsébet: A távoktatás tapasztalatai egy kérdőíves felmérés tükrében 201

Papp Gabriella: Online felületek alkalmazása a matematika tanításában Kárpátalján..... 219

* * *

Metzker Erika: Magyarország a fenntartható szociális Európában 225

* * *

Kohut Júlia – Kovács-Rump Henetta: A számviteli szabályozás fejlődési útja Ukrajnában..... 245

Kohut Júlia – Kovács-Rump Henetta: Helyi költségvetések a pénzügyi decentralizáció szempontjából..... 255

Zéman Zoltán – Kálmán Botond – Bárczi Judit: Egyetemi hallgatók pénzügyi kultúrájának felmérése és szakirodalmi megítélése..... 269

* * *

Bodzás Sándor: Különböző típusú fogazott hajtópárok tervezése és modellezése a GearTeq szoftver alkalmazásával 283

* * *

Eseménynaptár (2020/2021-es tanév)..... 295

Contents

<i>Tamás Csíki</i> : Debates in the Press Concerning Ruthenian National Ambitions and Assimilation to Hungarians at the Turn of the 19 th and 20 th Centuries	15
<i>Csaba Fazekas</i> : Bereg County's Proposal to Use Hungarian Language Month Names in 1841	31
<i>Evelin Király</i> : The Activity of the Highlands Program in the Mukachevo-Chynadiyovo Estate Between 1897 and 1901	59
<i>Erik Maruszics</i> : Restoration of the City Rank of Beregszász in 1939	73
<i>László Pallai</i> : "Sad Cassandra". On Lajos Iván's Book "Germany's Chances for War in the Light of German Specialized Literature"	87
<i>Tibor Rombai</i> : Impact of World War I on the Functioning of the Royal Catholic High School in Uzhhorod Between 1914–1918	99
<i>Róbert Varga</i> : Additions to the Law Enforcement History of Uzhhorod Between 1890–1914	113
* * *	
<i>Erzsébet Cs. Jónás</i> : Tragedies of Rusyn and Ukrainian Folkballads in the Hungarian Language.....	127
<i>Dóra Kolta</i> : Endre Ady's Relationship to the Ancient Hungarian World of Belief	139
* * *	
<i>Orsolya Lenyó</i> : "Prisons are Built with Stone of Law; Brothles with Bricks of Religion." The Concept of the Moral Evil in William Blake's Art.....	153
* * *	
<i>Annamária Ablonci – Béla Nagy</i> : Methodological Peculiarities of the Education in Genetics in School.....	165
<i>Dóra Barabás-Kárpáti – Tímea Makszim-Nagy</i> : A Dual Research Results or How Dual Training Influences Students' Results, Competences	183

Ilona Huszti – Márta Fábrián – Ilona Lechner – Erzsébet Bárány: Experiences of Distance Learning in the Light of a Questionnaire Survey..... 201

Gabriella Papp: Usage of Online Platforms in the Teaching of Mathematics in Transcarpathia 219

* * *

Erika Metzker: Hungary in the Sustainable Social Europe 225

* * *

Júlia Kohut – Henetta Kovács-Rump: The Development Path of Accounting Regulation in Ukraine 245

Júlia Kohut – Henetta Kovács-Rump: Local Budgets in Terms of Financial Decentralization 255

Zoltán Zéman – Botond Kálmán – Judit Bárczi: Survey and Literature Assessment on the Financial Literacy of University Students 269

* * *

Sándor Bodzás: Design and Modelling of Various Types of Toothed Gear Pairs by GearTeq Software..... 283

* * *

Events Calendar (2020/2021 academic year) 295

A távoktatás tapasztalatai egy kérdőíves felmérés tükrében

Резюме. Перехід на дистанційну форму навчання у березні 2020 року серед викладачів ВНЗ та вчителів шкіл викликав справжню фрустрацію. Водночас такі нововведення посприяли примусовому пришвидшенню розвитку навиків користування ПК та мережею Інтернет. Наша мета була дослідити, з якими труднощами довелось стикнутися учасникам навчального процесу в рамках дистанційного навчання, як їм вдалось пристосуватися до нової ситуації, які позитивні чи негативні явища вони відчували під час такого навчання. Проведене дослідження методом анкетного опитування покликане оцінити зміни, які відбулися в повсякденні викладачів-філологів Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ з професійного погляду. Вважаємо, що необхідно удосконалити методику дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, інститут ім. Ракоці, вивчення мови, мотивування, тестування

Резümé. A 2020-as év kivételes évnék mondható, hiszen a Covid-19 az egész világon elterjedt. Az új valóság az oktatási szférát is teljesen megváltoztatta. A hónapokig tartó ukrajnai karantén alatt 2020 tavaszán az oktatási intézményeket be kellett zárni, és minden alap-, közép- és felsőoktatási intézménynek át kellett állnia a jelenléti oktatásról a távoktatásra. Annak érdekében, hogy jobban megértsük a végbemenő folyamatokat, és értékes betekintést nyerhessünk abba, hogy a felsőoktatási intézmények nyelvtanárai hogyan oldották meg azokat a feladatokat, amelyekkel szembe kellett nézniük és sikeresen teljesítettek-e, megalkottunk egy online kérdőívet az oktatók számára. Az eredményekből kiderült, hogy a legtöbb esetben az oktatók távoktatása teljesen új tapasztalati terület volt, mivel a járvány előtt még nem próbálkoztak ezzel. Kutatásunk egyik legfontosabb implikációja: rendkívül fontos az oktatók továbbképzése az online tanítással kapcsolatban.

Kulcsszavak: távoktatás, Rákóczi-főiskola, nyelvtanulás, motiválás, számonkérés

Abstract. The year of 2020 can be considered an exceptional one as the disease, COVID-19, spread all over the world. The new reality has totally altered the sphere of education as well. During the months-long quarantine in Ukraine in spring 2020 educational institutions had to close and all primary, secondary and tertiary education had to transition from face-to-face learning to distance learning. This period was brief and fast, both for students and teachers. To better understand the undergoing processes and get valuable insights into how language teachers at a higher educational establishment managed to solve the tasks they had to face and complete successfully, we have created an online questionnaire for tutors to fill in. The results revealed that for most of the tutors distance teaching was a completely new area of experience as they had not tried doing it before the pandemic. A crucial pedagogical implication derives from THIS: it is of utmost importance to train tutors how to teach online.

Keywords: distance learning, Rákóczi College, language learning, motivating students, assessment

* Доктор філософії у галузі гуманітарних наук за спеціальністю «Мовна педагогіка», доцент, Кафедра філології, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ. * Ph.D, docens, Filológia Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. * Ph.D. in Language Pedagogy, associate professor, Department of Philology, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. E-mail: husztii.lona@kmf.org.ua

** Старший викладач, Кафедра філології, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ. ** Tanár, Filológia Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. ** Senior teacher, Department of Philology, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. E-mail: fabian.marta@kmf.org.ua

*** Доктор філософії у галузі гуманітарних наук за спеціальністю «Філологія», доцент, Кафедра філології, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ. *** Ph.D, docens, Filológia Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. *** Ph.D. in Philology, associate professor, Department of Philology, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. E-mail: lechner.ilona@kmf.org.ua

**** Доктор філософії у галузі гуманітарних наук за спеціальністю «Філологія», доцент, Кафедра філології, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ. **** Ph.D, docens, Filológia Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. **** Ph.D. in Philology, associate professor, Department of Philology, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. E-mail: baramy.erszebet@kmf.org.ua

1. Bevezetés

A távoktatás felé forduló figyelem megsokszorozódott a koronavírus-világjárvány kitörésével. 2020 márciusában a távoktatásra való átállás óriási frusztrációt okozott az oktatók számára. Ugyanakkor szükségszerűen gyorsabban fejlesztették a komputer- és internetfelhasználói készségeiket, mint valaha. Megragadva az alkalmat kutatócsoportunk (mindannyian nyelvtanárok a beregszászi főiskolán) azt a célt tűzte ki, hogy feltárja, a távoktatás milyen nehézségeket okozott az oktatási folyamatban résztvevőknek (mind tanárnak, mind diáknak), hogyan alkalmazkodtak az új helyzethez, milyen előnyös és hátrányos jelenségeket tapasztaltak, hiszen a kialakult helyzet mindenki számára szokatlan volt, és nagyon rövid idő alatt kellett elsajátítani a távoktatáshoz/távtanuláshoz szükséges készségeket.

Kérdőívünk segítségével azt szeretnénk volna vizsgálni, milyen változásokat okozott a távoktatás a beregszászi főiskola nyelvtanárainak napi szakmai rutinjában, hogyan tudták motiválni diákjaikat a megváltozott körülmények között, milyen új tanítási stratégiákat kellett használniuk, hogy alkalmazkodni tudjanak az online tanítás követelményeihez, hogyan tudták továbbra is biztosítani diákjaik hatékony értékelését.

1.1. Kutatási kérdések

Kutatásunk során a következő kérdésekre kerestük a válaszokat:

- 1) Hogyan motiválták a tanárok a diákjaikat a sikeres tanulásra az online közegben?
- 2) Mi jelentette a legnagyobb kihívást a távoktatás alatt megvalósított értékelés során a tanárok számára?
- 3) Hogyan viszonyultak a diákok a távoktatáshoz?
- 4) Hogyan hatott a távoktatás a diákokra?
- 5) Miért bizonyult a távoktatás sokkal időigényesebbnek, mint a jelenléti?

2. Szakirodalmi áttekintés

A jelenlegi helyzet óriási változást hozott: a személyes oktatásról a távoktatásra történt az áttérés az online platformokon keresztül. A tanárok minden lehetőséget (és lehetetlent is) megtettek a diákok folyamatos tanulása érdekében. Az oktatók óriási munkát végeztek a világ minden táján a távoktatásra való áttéréskor, és szorgalmasan dolgoznak ma is diákjaik igényeinek kielégítése érdekében (Herrmann 2020). Éppen ezért tanulmányunknak ebben a részében olyan témákkal kívánunk foglalkozni a szakirodalom szintjén, mint a távoktatás, a diákok motiválása távoktatás során, illetve a diákok tudásának és teljesítményének értékelése a távolléti oktatás alkalmával.

2.1. A távoktatásról

„A társadalmi innovációt kutatók általában társadalmi méretű természeti katasztrófákból indulnak ki (Moulaert és mtsai 2013: 113–130.). Mi a járványt próbáljuk

úgy tekinteni, mint az egész közösséget érő kihívást, amely új tanulásokat és innovációkat eredményez” (Márkus és Kozma 2019: 5–17.). „Ha jobban belegondolunk, egy hirtelen kikényszerített pedagógiai innovációról van szó” (Nikolov 2020. augusztus 7., személyes közlés).

Szűcs András és Zarka Dénes még 2006-ban kijelentették, hogy „a távoktatás ma világszerte nélkülözhetetlen összetevője az oktatásnak és a tanulásnak” (Szűcs & Zarka 2020: 15.), pedig akkor még nem is sejtették, hogy mennyire igaz lesz ez az állítás 2020-ban. A távoktatás az oktatás olyan formája, melyben az oktató és a diák fizikailag nem egy térben helyezkednek el (Kovács 1996). A képzési idő nagyobb részében a diák önállóan, autonóm módon tanul, kisebb részében személyes konzultációkon vesz részt.

Immár bizonyított tény (lásd pl. Gaud 1999), hogy a távoktatás időigényesebb, mint a hagyományos, jelenléten alapuló oktatás, mivel az oktatók és tanárok hetente több órát töltenek a tananyag előkészítésével és lebonyolításával, mint a hagyományos módon történő oktatáskor. Bender, Wood és Vredevoogd (2004) is ugyanerre az eredményre jutott empirikus kutatásuk során, mikor összehasonlították a jelenléti és a távolléti oktatási formákat. Ugyanakkor azt is megjegyezték, hogy amennyiben a technológia felhasználható az oktatás minőségének hatékony növelésére, kedvezőbb megvilágításban tekintenek majd a távolsági oktatásra.

Bauer-Wolf (2020) egy olyan kutatást idéz, melyben USA-beli egyetemistákat és főiskolásokat kérdeztek az elkövetkező tanévről. A főiskolák és egyetemek az USA-ban hosszasan fontolgatták, hogy idén ősszel újraindítsák-e a jelenléti oktatást. Az elit intézmények, mint például a Harvard Egyetem és a Dél-kaliforniai Egyetem úgy döntöttek, hogy a következő tanévben is inkább online folytatják az oktatást. Az Axios/Főiskolai Reakciók közvélemény-kutatása során megállapítást nyert, hogy a hallgatók kétharmada szívesen venne részt személyesen az órákon, ugyanakkor elhagynák az egyetemeket, ha a koronavírus újabb súlyos hulláma következne be (Rothschild 2020).

Bereczki és munkatársai (2020) hasznos tanácsokkal szolgálnak a felsőoktatásban dolgozó oktatók számára:

- Összpontosítsunk a tanulási célokra, eredményekre és ehhez kapcsoljuk a választott felületeket és megoldásokat!
- Határozzuk meg a prioritásokat mind a kurzus tartalmában, mind pedig a technikai háttér/keretek kapcsán – ezen alapok megvalósulását feltétlenül biztosítsuk!
- Legyünk rugalmasak és nyitottak, a tőlünk telhető mértékben igyekezzünk figyelembe venni a hallgatói igényeket és lehetőségeket!

Megfogalmazásuk szerint remélik, hogy olyan megoldások kerülnek majd bevezetésre a felsőoktatásban, „amelyek akár hosszú távon, a járványveszély miatt kialakult helyzet elmúltával is jól szolgálják majd a minőségi felsőoktatást” (3.).

Az utóbbi hetekben egyre többet halljuk szakmai berkekben „a legújabb varázsszót”: az oktatás hibrid modellje, melyben a hagyományos jelenléten alapuló és a távolléti modell keveredik. Liebermann (2020) arról számol be, hogy lesznek oktatási intézmények, melyek hetente csak négy napig fogadnak majd diákokat. Mások megosztják a hallgatókat olyan csoportokba, amelyek csak a nap egy részét vagy a hét bizonyos napjait, esetleg a hónap bizonyos hetét töltik majd az intézményben. Amikor nincsenek a tanintézményben, online fognak tanulni.

Liebermann (2020) felsorolja a hibrid oktatás során elengedhetetlen teendőket. Ezek szerint a tanárnak a következőket kell tennie:

- ugyanazokat a forrásokat és feladatokat kell biztosítani az osztálytermi vagy távolléti oktatásban részesülő hallgatók számára,
- hangsúlyozni kell a hallgatók személyre szabott tanulási ütemtervét,
- konkrét stratégiákat kell felállítani a távolléti és személyes oktatás közötti zökkenőmentes átmenet megvalósításához,
- fokozott figyelmet kell fordítani a legkiszolgáltatottabb diákokra, szorgalmazni kell az autonóm tanulást, az önszabályozást.

2.2. A diákok tanulásra való motiválása távoktatás során

Holmberg (1986) szerint a távoktatás legfontosabb tanítási elveinek alapját többek között a következő motivációval kapcsolatos feltevések képezik:

- A tanulás által kapott öröm kiváltja a hallgatók motivációját.
- A tanulással kapcsolatos döntéshozatalban való részvétel kedvező a hallgatók motivációja szempontjából.
- Az erős hallgatói motiváció megkönnyíti a tanulást.
- A barátságos, személyes hangvétel és a témához való könnyű hozzáférés hozzájárul az örömteli tanuláshoz, támogatja a hallgatók motivációját, és ezáltal megkönnyíti a tanulást.

Ezekből a feltételezésekből alakította ki Holmberg (1986) azt az elméletét, hogy a távoktatás támogatja a hallgatók motivációját, segíti a diákokat abban, hogy örömeiket leljék a tanulásban. A személyes kapcsolatok, a tanulás kiváltotta öröm és empátia a hallgatók és az őket támogatók között (oktatók, tanácsadók stb.) központi szerepet játszanak a távoktatásban. Az empátia és a valahová tartozás érzése elősegíti a hallgatók tanulásra való motivációját, és kedvezően befolyásolja a tanulást.

A motiváció fontos. Az intrinzikusan (belsőleg) motivált diákok és azok, akiknek magas elvárásaik vannak a jegyekkel kapcsolatban, általában magasabb sikerességi rátákkal rendelkeznek. Az oktató iránti pozitív hozzáállás egy másik tényező, amely hozzájárul a távoktatásban részt vevő diákok sikeréhez (Simonson, Smaldino, Albright és Zvacek 2000).

Thornbury (2020) szerint a diákok motiválásának titka az, hogy meg kell adni nekik, amit akarnak. Miután megvan a motívum, megvan a motiváció is. Ez

azt jelenti, hogy először azt kell tisztázni, milyen célból van szüksége a diáknak pl. az idegen nyelvre. Ha ez sikerült, onnantól kezdve a legfőbb motiváció a kijelölt cél elérése.

2.3. A diákok tudásának és teljesítményének értékelése távoktatás során

Az oktató és a hallgató közötti korlátozott fizikai kapcsolat miatt a távoktatásban kiemelten fontos tényezők az értékelés és a visszajelzés.

A távoktatás során felértékelődhet a jelentősége annak a gyakorlatnak, amelyet Davidson (2013) „értékelés a tanulás érdekében” (assessment for learning – AfL) névre keresztelt, megkülönböztetve azt a „tanulás értékelésétől” (assessment of learning). A tanulás értékelése osztályozás, diákeredmények értékelése céljából történik meglévő megalapozott eljárásokkal, módszerekkel, míg az értékelés a tanulás érdekében különböző prioritásokat, új eljárásokat és új elkötelezettséget igényel.

Az AfL-ben az értékelésnek két kulcsfontosságú feladata van: tájékoztatni és formálni a döntéseket arról, hogy mit kell tenni a továbbiakban, segítve a tanárokat abban, hogy eldöntsék, mit tanítsanak tovább, és ami még fontosabb, hogy a hallgató megértse, mit tanult és mire van még szüksége a jövőben, hogy megtanulja (Black és mtsai 2003). A hangsúly azon van, hogy miért nem tanulnak jól a diákok, és hogyan lehetne segíteni őket a fejlődésben, és nemcsak arra fókuszálnak a tanárok, hogy az értékelések segítségével megállapítsák, milyen tudást sajátítottak el a hallgatók (Davison 2013: 267.).

Az értékelés szempontjából kulcsfontosságú koncepció, hogy pontosan mit értékelünk. Felmérjük a hallgatók ismereteit? Esetleg a tanított szókincs és nyelvi struktúrák használatát? Vagy mindkettőt egyszerre? A hagyományos jelenléti oktatás során természetesen ezt is, azt is mérték a nyelvtanárok a papíralapú moduldolgozatok segítségével. Azonban az online oktatás során a mérés módja megváltozott, bár célja ugyanaz maradt. A mérési módoknak is alkalmazkodniuk kellett az új realitáshoz, így pl. a papíralapú dolgozatokat az online tesztek váltották fel.

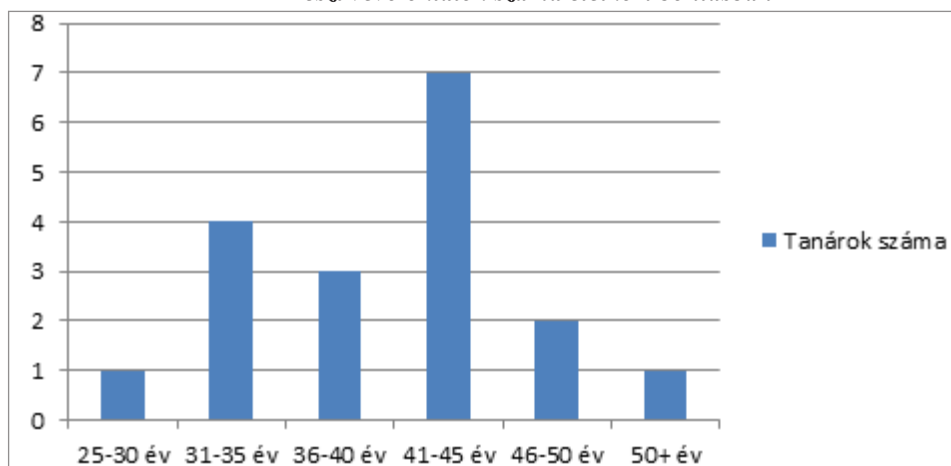
Jaczkovits (2020: 2.) írja, hogy a beszámoltatás vagy a diákok tudása értékelésének „... egyik formája az élő, valós idejű beszámoltatás, mely megvalósítható videokonferencia, telefonos alkalmazások használatával (figyelembe véve a diákok eszközellátottságát). Másik formája az időben késleltetett, távoli beszámoltatás (feladatlapok, tesztek, kérdőívek, házi dolgozat, prezentáció, gondolat-térkép stb.)”. A szerző szerint a digitális oktatáskor inkább a formatív (fejlesztő, formáló, támogató, alakító-segítő) értékelés kap szerepet, semmint a jelenléti oktatásra jellemző szummatív (összegző) értékelés, melynek alapja a digitális munkarendben az online gyűjtött elektronikus portfólió (Cambridge 2010) lehet, mely összegyűjti a diákok által végzett munkákat, feljegyzéseit, online konzultációit, az oktató visszajelzéseit stb. A távolléti oktatás során azonban célszerű mégis inkább a formatív értékelést alkalmazni.

3. A kutatás módszertana

3.1. Résztvevők

Kutatásunk résztvevői mindannyian a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének nyelvtanárai voltak. Összesen 18-an (a főállású tanárok 50%-a) töltötték ki a kérdőívünket: 12 nő (62,5%) és 6 férfi (37,5%). Életkori kategóriákat alakítottunk ki, így a résztvevők közül egy tanár a 25–30 éves kategóriába tartozott, négyen a 31–35 évesbe, hárman a 36–40-es kategóriába, heten a 41–45 évesbe, ketten a 46–50 évesbe és egy tanár volt 50 év feletti (1. ábra).

1. ábra A részt vevő oktatók száma életkori bontásban

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

Mind a 18 oktató nyelvtanár. Nyolc angoltanár, két némettanár, három ukrán-tanár és öt magyartanár válaszolt a kérdéseinkre. A válaszadók közül heten 1–5 éve dolgoznak a felsőoktatásban. Egy-egy tanár 6–10, illetve 11–15 éve főiskolai oktató. Öten 16–20 éve dolgoznak a tanárképzésben, négyen pedig 21–25 éve (1. táblázat).

1. táblázat Az oktatók tanítási tapasztalata években számítva

Tanítási tapasztalat (években)	Tanárok száma
1–5	7
6–10	1
11–15	1
16–20	5
21–25	4
Összesen	18

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

2020 tavasza előtt összesen csak két tanár próbált korábban távoktatni, tizenhat nem. Módszertani távoktatási továbbképzésen is csak hárman vettek részt korábban, tizenötön pedig nem. Ez is bizonyítja a szituáció újszerűségét, melyhez nagyon rövid idő alatt (kb. két hét) kellett alkalmazkodnunk – Ukrajnában hivatalosan 2020. március 12-én vezették be az akkor még csak egy hónapra szóló karantént, ekkor zártak be az oktatási intézmények is.

3.2. A kutatási eszköz – oktatói kérdőív

Felmérésünkben anonim, online kitölthető kérdőívet alkalmaztunk. A Google Űrlapok segítségével szerkesztettük meg a kutatási eszközünket, melynek alkalmazása felettebb kényelmes, hiszen pár kattintás után nagyszámú kutatási alanyunk elküldhető. A kérdőívet „szakértői validálásnak” (expert validation, Griffiee 2012) vetettük alá annak érdekében, hogy kiderüljenek az esetleges hibák (pl. a kérdések megfogalmazásából adódóan stb.) A kérdőív célcsoporttal történő kipróbálása (piloting) a kisszámú minta miatt nem volt megoldható, ezért döntöttünk a mellett, hogy oktatási szakértőket kérjünk fel a kérdőív kipróbálására. Miután megtették javaslatukat, hogyan javíthatunk a kutatási eszközünk minőségén, megfogadtuk a kapott tanácsokat, és a kutatás résztvevőikhez már a javított kérdőívet juttattuk el. (A validálás menetéről a 3.3 pontban írunk részletesebben.)

A kérdőív rövid kísérő levéllel kezdődik, melyben elmagyaráztuk kutatásunk célját és biztosítottuk a résztvevőket az anonimitásukról. A kérdőív első részében néhány személyes adatot kértünk az adatközlőktől, mint pl. neve, életkora, tanítási tapasztalatának évei, milyen nyelvet tanít, végzett-e valamilyen távoktatás-módszertani tanfolyamot, végzett-e már korábban távoktatást, stb.

A második részben arra kértük az oktatókat, hogy egy ötpontos Likert-skálán jelezzék, mennyire értenek egyet az általunk megfogalmazott és felsorolt állításokkal, melyek a távoktatáshoz kapcsolódtak közvetlenül vagy közvetve. A kérdőív harmadik részében nyitott kérdéseket tettünk fel a távoktatás gyakorlati menetéről: mennyi időt töltött a tananyagok elkészítésével, a diákok által beküldött kész feladatok értékelésével, vagy milyen formában adott visszajelzést nekik.

A négy utolsó kérdésben olyan fontos elméleti-gyakorlati témákat feszegettünk, mint pl. motiváció karantén idején a távoktatás során, a diákok tudásának értékelése a digitális oktatás alkalmával, újszerű tanítási stratégiák alkalmazása, a távoktatás hatása az introvertált és a tanulási nehézségekkel küzdő diákokra. Nyílt végű kérdéseket alkalmaztunk, hogy lehetőséget biztosítsunk a válaszadóinknak arra, hogy gondolataikról, nézeteikről, érzéseikről kifejtthessék véleményeiket, azokat részleteiben feltárják. A válaszokat a kvalitatív metodológia szabályai szerint elemeztük, kijelölve a leggyakrabban előbukkanó trendeket.

3.3. A kutatás menete

Az ominózus, emlékezetes, eddig egyedülálló tanév – a 2019/2020-as – rendhagyó módon fejeződött be a felsőoktatásban Beregszászban. Mint emlékezetes, az ukrán kormány elrendelte, hogy minden ukrán oktatási intézmény szüntesse

be a tanítási folyamatot 2020. március 12-vel kezdődően, vonuljon karanténba, illetve térjen át az online oktatásra. Ez a helyzet egészen a szorgalmi időszak végéig fennállt, majd ugyanilyen „üzemmódban” kezdődött el a vizsgaidőszak is. Június folyamán a vizsgákat a ZOOM felületen tartották, a főiskola életében először volt rá példa, hogy az ukrán kormány által elrendelt karanténhelyzet miatt az államvizsgákat és a szakdolgozat-, illetve diplomamunka-védéseket is online abszolválták a végzős diákok.

Miután ily szokatlan módon ért véget a tanév, arra kértük a nyelvszakos kollégáinkat, hogy osszák meg véleményüket velünk az elmúlt tanévvel, az általuk is gyakorolt távoktatással kapcsolatban. Mindezt kérdőívünk online kitöltésével teheték meg a Google Űrlapok felületen 2020 júniusában.

Mint azt már korábban említettük, a kutatási alanyok kis száma nem tette lehetővé a kérdőív előzetes kipróbálását a célcsoporttal, ezért négy oktatási szakértőt kértünk meg 2020 áprilisában, hogy validálja a kérdőívünket, vagyis alkosson róla véleményt, tegyen javaslatokat az esetleges hibás fogalmazások korrigálására stb. Helyenként azt javasolták, hogy bővítsük az egyes kérdésekre adható válaszlehetőségeket (pl. a 2. kérdésre adható válasznál tüntessük fel a Chromebooks és az MS Teams alkalmazást is).

Egy másik javaslatuk szintén a kérdések megfogalmazásához kapcsolódott. A szakértők véleménye szerint az eredeti kérdőívben célszerű volt megváltoztatni a kérdésekben a jelen időt múlt időre, mondván, hogy mire az eljut a tanárokhoz, már csak múlt időben gondolhatunk a távoktatásra.

Megfogadva a szakértői véleményeket, kijavítottuk a kérdőívünket, így a tanárokhoz már az átdolgozott változat jutott el.

A nyelvtanároktól kapott válaszokat kvantitatív és kvalitatív elemzésnek vetettük alá.

3.4. Kutatási eredmények

3.4.1. Hogyan viszonyultak a diákok a távoktatáshoz és az hogyan hatott rájuk?

A távoktatással kapcsolatban 12 kijelentést fogalmaztunk meg, melyekről kikértük az oktatók véleményét. Ötpontos Likert-skálán fejezhették ki, mennyire értenek egyet az egyes állításokkal. Azzal kapcsolatban, hogy a diákok komolyan veszik-e a távoktatást, megoszlottak a vélemények. Öt oktató nem értett egyet, nyolc viszont igen, míg öt nem tudta eldönteni, egyetért-e vagy sem. Ezzel szemben 12 válaszadó nem értett egyet azzal, hogy a diákok komolytalanul állnak a digitális oktatáshoz, míg öten egyetértettek, és csak egy oktató akadt, aki nem tudta eldönteni a kérdést.

Nyolc tanár véleménye szerint a diákok könnyen elvesztik a motivációjukat a távoktatás során, mert nem érzik szükségét a komolyabb tanulásnak. Heten viszont nem gondolják így, míg hárman nem tudják eldönteni. Hét tanár azon a véleményen van, hogy a diákok azért veszítik el könnyen a motivációjukat a távoktatás során, mert nem érzik közvetlenül a tanár szigorát. Ezzel az állítással tízen nem értettek egyet, és csak egy tanár nem tudta eldönteni az állítás igazát.

Kilencen úgy gondolták, hogy a diákok tanulási stratégiái korlátozottak voltak, hiszen csak a digitális készségeiket használták online oktatás során. Ezzel az állítással heten nem értettek egyet, és mindössze két tanár volt, aki nem tudta eldönteni a kérdést.

A megkérdezett oktatók több mint fele (11) vélekedett úgy, hogy az introvertált vagy a tanulási nehézségekkel küzdő diákokra pozitívan hat a távoktatás, mert saját tempójukban tanulhatnak. Ezzel az állítással négyen nem értettek egyet, míg hárman nem tudták eldönteni.

Tízen úgy vélték, hogy a távolléti oktatás során a differenciált oktatás is megvalósítható. Szerintük a differenciált oktatást könnyebb megvalósítani online térben, mert a különböző applikációk segítségével kis csoportokat lehet alkotni hasonló képességű diákokból. Három oktató nem értett egyet ezzel az állítással, öten viszont nem tudták eldönteni, egyet értenek-e vagy sem.

Megkérdeztük az oktatókat, hogy véleményük szerint hogyan hatott a távoktatás az introvertált és a tanulási nehézségekkel küzdő diákokra. A válaszokat a következő négy kategóriába soroltuk:

1. pozitívan – 7 válasz
2. negatívan – 5 válasz
3. is-is – 2 válasz
4. most még nem tudom meghatározni – 4 válasz.

A fenti adatokból kitűnik, hogy a tanárok véleménye megoszlik a kérdésben: „Pozitívan, mert ha eddig szorongtak a diáktársak jelenléte miatt, itt szabadon, saját tempóban haladhattak a tananyaggal.” (1. sz. Tanár)

„Véleményem szerint pozitívan hatott, több idejük volt elkészülni a feladatokkal, könnyebb volt számukra véleményt formálni, kifejezni a gondolataikat.” (12. sz. Tanár)

„Szerintem jól, mivel az információ elsajátítására és a gyakorlatok teljesítésére több idejük volt.” (11. sz. Tanár)

„Pozitívan hatott, mivel nem kellett kilépniük a komfortzónájukból, elegendő idő és optimális elszigetelődés állt a rendelkezésükre.” (13. sz. Tanár)

„Rosszul, nem tudtak eléggé haladni, inkább másoltak egymástól, mint kérdeztek.” (17. sz. Tanár)

„Egyesekre pozitívan (bátrabbak lettek), másokra negatívan hatott (csökkent náluk a motiváció).” (10. sz. Tanár)

„Tapasztalat hiányában nem tudok véleményt nyilvánítani.” (16. sz. Tanár)

3.4.2. Miért bizonyult a távoktatás sokkal időigényesebbnek, mint a jelenléti?

A következő öt állítás a tanárok munkájával volt kapcsolatos. A kapott eredményeket a 2. táblázatban foglaltuk össze.

A 2. táblázatból kiderül, hogy az oktatók döntő többsége (17) azon a véleményen van, hogy a távoktatás sokkal időigényesebb, mint a hagyományos, jelenlétben alapuló/osztálytermi/szemtől szembeni oktatás. Egyetlen tanár volt csak, aki nem tudta eldönteni a kérdést. Nyolc oktató úgy érezte, hogy az online oktatás

sokkal stresszesebb számára, mint a jelenléti. Hat tanár számára nem járt sokkal több stresszel a digitális oktatás, mint az osztálytermi. Négyen viszont nem tudták eldönteni a kérdést.

2. táblázat *Vélemények a digitális oktatásról*

	Egyáltalán nem értek egyet	Nem értek egyet	Nem tudom eldönteni	Egyetértek	Teljes mértékben egyetértek
Az online tanítás sokkal időigényesebb, mint a jelenléti.	0	0	1	4	13
Az online tanítás sokkal stresszesebb a tanár számára, mint a jelenléti.	2	4	4	6	2
A tanárok digitális készségei megsokszorozódtak a karantén ideje alatt, mert rövid időn belül és nagyon gyorsan kellett elsajátítaniuk a technológia alkalmazását az online tanórákon.	0	0	5	4	9
Nem rendelkezem elegendő információval a diákok tudásának online értékelésére szolgáló módszerekről.	0	8	3	4	3
A diákok tudásának értékelését online is hatékonyan tudom végezni.	3	2	7	5	1

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

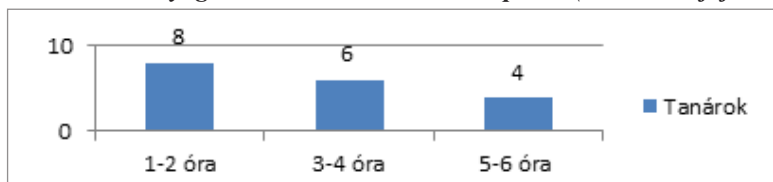
A megkérdezettek jelentős többsége (13) egyetértett azzal, hogy digitális készségei megsokszorozódtak a karantén ideje alatt, mert rövid időn belül és nagyon gyorsan kellett elsajátítaniuk a technológia alkalmazását az online foglalkozásokon. Öten nem tudták eldönteni, hogy fejlődtek-e a tanárok digitális készségei vagy sem.

Szinte ugyanannyian voltak olyanok, akik saját bevallásuk alapján rendelkeztek elegendő információval a diákok tudásának online értékelésére szolgáló módszerekről (8), mint akik azt állították, hogy nem rendelkeztek ilyen tudással (7). Hárman nem tudták eldönteni, hogy az általuk birtokolt tudás elegendő-e a feladat megoldásához. A 3. táblázatból az is kitűnik, hogy a megkérdezettek kisé elbizonytalanodtak azzal kapcsolatban, hogy tudják-e hatékonyan végezni a diákok tudásának értékelését online. Öten jelezték, hogy biztosan nem tudják ezt hatékonyan végezni, hatan állították, hogy meg tudják oldani, azonban heten teljesen bizonytalanok voltak, és nem tudták eldönteni a kérdést.

Azokat az oktatókat, akik saját bevallás szerint online is hatékonyan tudták értékelni diákjaik tudását, arra kértük, magyarázzák el, hogyan teszik mindezt. Összesen nyolc oktatótól kaptunk magyarázatot, például „Az egyes online beküldött feladatok külön-külön történő értékelése alapján, gyors átlagszámításokat lehet végezni.” (9. sz. Tanár) „Írásbeli feladatok által.” (5. sz. Tanár) „Beállítom a határidőt és ütemezem a feladatot, s a gép jelzi, ha valaki időn túl adja be a dolgozatot, feladatot.” (7. sz. Tanár)

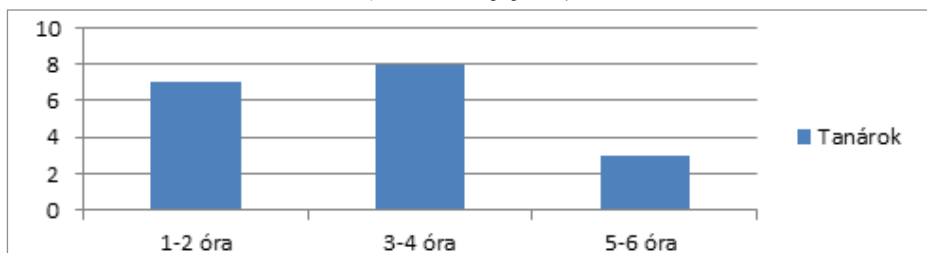
A résztvevőket megkérdeztük, hogy a 2019/2020-as tanév második félévében, a karantén időszaka alatt a kötelezően folytatott távoktatás során naponta hány órát töltöttek a tananyag előkészítésével, illetve mennyi időt szántak naponta a diákok által online beküldött feladatok ellenőrzésére, javítására. A kapott eredményeket a 2. és 3. ábra mutatja. Nyolc tanár naponta egy-két órát töltött a tananyag előkészítésével, illetve heten 1-2 órát szántak naponta a diákok munkájának javítására, értékelésére. Hat tanár 3-4 órát foglalkozott a tananyaggal, illetve nyolc tanár 3-4 órát értékelte a diákok munkáit naponta. Csak négy tanár szánt 5-6 órát naponta a tananyag előkészítésére, míg mindössze három tanár foglalkozott javítással, értékeléssel naponta 5-6 órát.

2. ábra *A tananyag előkészítésére szánt idő naponta (órákban kifejezve)*

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

3. ábra *A diákok által beküldött feladatok értékelésére szánt idő naponta (órákban kifejezve)*

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

A tanárok különböző formákban adtak visszajelzéseket a diákoknak az elévzett munkájukról. A legtöbben írásban tudatták a diákjaikkal a munkájuk eredményét a Google Tanterem felületén privát üzenetben (összesen 17 tanár járt el így). Ezek az üzenetek leggyakrabban arról szóltak, hogy milyen hibákat vélt fel-

fedezni az oktató a diák által beküldött feladatban, min kell változtatnia, illetve a jövőben majd mire figyeljen jobban. Négy tanár emailben, szintén négyen pedig Messengeren keresztül jeleztek vissza a diákjaiknak. Írásos visszajelzéseikben ők is a vétett hibákra hívták fel a diákok figyelmét, illetve javaslatokat tettek, tanácsokat adtak arra vonatkozóan, hogyan lehet azokat leghatékonyabban kiküszöbölni. Két tanár említette, hogy ők a diákok feladatait pontoszták, egy-egy oktató pedig online élő kapcsolaton keresztüli megbeszélések során jelzett vissza a diákoknak, Google Meet segítségével szóban mondta el az észrevételeit, javaslatait, illetve telefonhívás alkalmával.

3.4.3. Hogyan motiválták a tanárok a diákjaikat a sikeres tanulásra az online közegben?

A 4. ábra azt mutatja be, hogy az oktatók hogyan motiválták a diákjaikat az online közegben, a digitális oktatás során. Négy tanár érdekes feladatokkal próbálta ösztönözni a diákjait a tanulásra, hárman a kötelező feladatok mellett rövid videók linkjeit is feltöltötték az adott témával kapcsolatban, amelyek érdekesek, szórakoztatóak, s egyben oktató jellegűek is voltak, ismét hárman pedig írásban is mindig fűztek a diákok által benyújtott feladatokhoz pozitív, biztató kommenteket. Egy tanár úgy próbálta motiválni a diákjait, hogy pontokat vont le az érdemjegyükből abban az esetben, ha nem teljesítették időben a kijelölt feladatot. Egy oktató a helyzet közös megvitatásával próbálta megoldani a motiváció kérdését:

„Csak azzal tudtam, amit valóban úgy is gondoltam: ez tényleg egy közös feladat, nem könnyű, de meg kell oldanunk együtt. Bármennyire is nehéz ez az időszak, amennyit tudunk, hozzunk ki belőle közösen.” (4. sz. Tanár)

4. ábra A tanárok motivációs tevékenysége

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

Egy tanár próbált a tantermi oktatáshoz hasonlóan viselkedve oktatni és így motiválni. Egy másik tanár személyre szabott válaszokkal, tanácsokkal ellátva motiválta a diákjait. Valaki szóbeli kommunikáció során (mobiltelefonon keresztül) próbálta motiválni diákjait. Valaki állandó dicsérettel motivált. Egy-egy oktató említette, hogy számukra az a módszer működött a leghatékonyabban motiválás terén, amikor személyre szabott válaszokkal, tanácsokkal látták el diákjaikat, illetve rendszeres kapcsolatban állt velük azért, hogy a diákjai érezzék, mindig elérhető, bármilyen segítségre van szükségük a diákoknak. Két tanár pedig egyáltalán nem motiválta a diákjait, mert csak megbeszélték a tantárgyi követelményeket és azokhoz tartották magukat.

Arra a kérdésre, hogy milyen tanítási stratégiákat alkalmaztak a távoktatás során, a tanárok a 3. táblázatban felsorolt válaszokat adták meg. Feltüntettük a gyakorisági mutatót is, mely arra utal, hogy a szóban forgó stratégiát hány tanár említette a válaszaiban.

3. táblázat *A távoktatás során leggyakrabban alkalmazott stratégiák listája*

Stratégiák	Gyakorisági mutató (hány tanár alkalmazta)
Jegyzet készítése a diákok számára	12
Hanganyagok feltöltése a Classroomba	9
Online begyakorló feladatok készítése	9
A tanulókörzpontú stratégiák (prezentációk, esszéírás)	7
Komputerrel segített tanítás-tanulás, tanárközpontú stratégiák	6
Direkt tanítási módszer: magyarázat, gyakorlás, számonkérés	6
Játékos, közvetett módszereket inkább csak gyakorlásra küldtem	5
Indirekt tanulásszervezési, célközpontú stratégiák	5
Tanári magyarázat, munkáltatás, individualizálás	4
Csoportmunka, játékos feladatok	4
Írásbeli információközvetítés, prezentációk	4
Kevesebb elmélet, több gyakorlat	3
Kooperatív tanulás	2

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

Megkértük a tanárokat, fejtsek ki, mi jelentett számukra igazi kihívást a távoktatás során. A következő trendeket tudtuk kijelölni, ami a legproblémásabb dolgokat illeti: a diákok teljesítményének értékelése ('Nagyon zavart az, hogy nem

láttam a diákjaim reakcióját az értékelés során”, 1. sz. Tanár); a diákok önállóan vagy segítséggel oldották-e meg a feladatokat („Az, hogy azért valóban nehéz eldönteni, hogy egy-egy munka milyen mértékben készült el önállóan, még ha alkotó jellegű feladatokat is kaptak többnyire a hallgatók”, 12. sz. Tanár); a technikai eszközök használata („Gondot okozott a digitális eszközök használatának gyors elsajátítása és alkalmazása.”, 9. sz. Tanár); a személyes találkozások („A személyes kontaktus hiánya”, 13. sz. Tanár); az időbeosztás („Hogyan osszam be racionálisan, hatékonyan az időmet”, 15. sz. Tanár).

A legtöbb tanár (5) azt válaszolta, hogy számára a legzavaróbb az volt, hogy nem látta a diákok reakcióját az értékelés során. További két tanár emelte ki, hogy számára a szóbeli értékelés jelentett problémát. Hárman emelték ki azt, hogy a technika széles körű használata olykor frusztrálta őket. Kettő a közvetlen személyes kapcsolat hiányára, ketten pedig az időbeosztásra panaszkodtak. Egy tanár kiemelte, hogy a dolgozatok online javítása hosszadalmassá vált, míg egy másik azt mondta, hogy

„Sokszor becsapva éreztem magam, nem tudtam eldönteni, hogy a diák a saját tudása alapján végezte el a feladatokat vagy mások segítségével. Nem tudtam bennük megbízni.” (8. sz. Tanár)

A 8. sz. Tanár hangjában érezhető gyanakvás arra utalhat bizonyára, hogy hiányzik a tanár és a diák közötti oly fontos bizalom, melynek hiánya valóban komoly gondokat okozhat nem csak táv-, de jelenléti oktatás során is.

Kettő nem ütköztek semmilyen problémába saját bevállásuk alapján.

3.5. Az eredmények értékelése és értelmezése

Az alábbiakban kutatási kérdésenként elemezzük és értékeljük a kapott eredményeinket.

3.5.1. Hogyan motiválták a tanárok a diákjaikat a sikeres tanulásra az online közegben?

Lényeges kérdés távoktatás során, és mivel sokkal nehezebb feladat, mint a jelenléti oktatáskor, ezért sokkal fontosabb is talán az, hogyan motiválják az oktatók a diákokat a tanulásra. Változatos válaszokat kaptunk, azonban abban mindenki egyetértett, hogy a tananyagnak érdekesnek, szórakoztatónak kell lennie ahhoz, hogy a diákok ne veszítsék el az érdeklődésüket, a motivációjukat. Az oktatási folyamat érdekessé tétele érdekében a tanárok minden tőlük telhetőt igyekeztek megtenni, pl. a kooperatív tanulás elvét alkalmazták, játékos feladatokat adtak meg a diákoknak, próbálták a kevesebb elmélet – több gyakorlat elvét követni, jegyzetkivonatokat készítettek a diákjaik számára stb. Arra törekedtek, hogy fenntartsák a diákok és közülük lévő pozitív kapcsolatokat. Hiszen ahogy Simonson, Smaldino, Albright és Zvacek (2000) megállapították, a jó tanár-diák viszony is fontos tényező a diák tanulásra való motivációjában.

3.5.2. Mi jelentette a legnagyobb kihívást a távoktatás alatt megvalósított értékelés során a tanárok számára?

A legtöbb oktató számára egyértelműen a diákteljesítmény értékelése jelentette a legnagyobb kihívást, hiszen nem lehettek benne biztosak, hogy kinek a teljesítményét értékelik egy-egy feladatnál: az adott diákét-e vagy valaki másét (pl. diáktársét vagy barátét, ha azok éppen besegítettek a feladat megoldásában). Az is gondot okozott több oktátónak, hogy az online megírt moduldolgozatok javítása, értékelése felettébb időigényes volt. Viszont az is örömdetes, hogy ketten semmilyen gondot nem tapasztaltak a távoktatás során.

A válaszadók kisebbik része tudta – saját bevallás szerint – hatékonyan értékelni diákjai teljesítményét a távoktatás során. Ez a tény komoly hiányosságra mutat rá, melyet sürgősen orvosolni kell (pl. a főiskolai oktatók ez irányú tudásának fejlesztésével).

3.5.3. Hogyan hatott a távoktatás a diákokra?

Az oktatók több mint fele vélte úgy, hogy a távoktatás pozitívan hatott az introvertált vagy tanulási nehézségekkel küzdő diákokra. Hasonló eredményt kaptunk a kérdőív utolsó kérdésénél is, mely kicsit más megfogalmazásban lényegében ugyanarra kereste a választ. Ennek alapján megállapítható, hogy az oktatók meggyőződése szerint az introvertált diákok számára pozitív hatással bír a távoktatás.

A differenciált oktatás online térben való megvalósíthatóságáról is megoszlottak az oktatók nézetei. Többen voltak azon a véleményen, hogy a különböző online applikációk segítségével lehetséges differenciáltan oktatni, mégpedig úgy, hogy különböző tudásszintű, kis létszámú diákcsoportokat kell megalkotni, és számukra célirányosan feladatokat szerkeszteni. Mindebből az következik, hogy a felsőoktatásban a különböző online applikációkon keresztül könnyen megvalósítható a differenciált oktatás oly módon, hogy az oktatók a differenciált tananyagot tudásszintek szerinti csoportokban adják meg, illetve kérdezik fel.

3.5.4. Hogyan viszonyultak a diákok a távoktatáshoz?

Nem volt egyetértés az oktatók között abban, hogy a diákok komolyan vagy komolytalanul álltak a távolléti oktatáshoz. Ez érthető is, hiszen a diákok is, a tantárgyak is eltérőek. Összességében azonban mégis inkább azt kell megállapítanunk a kapott eredmények alapján, hogy az oktatók szerint a diákok komolyan álltak a távoktatás állította feladatokhoz. A diákok motivációjával kapcsolatban is eltértek az oktatók nézetei. Akik úgy érezték, sikerült a távolléti oktatás során is megőrizniük a szigorukat, azok szerint a tanári szigor közvetlen érzésének hiánya nem lehetett annak oka, hogy a diákok elvesztik a motivációjukat.

3.5.5. Miért bizonyult a távoktatás sokkal időigényesebbnek, mint a jelenléti?

Az oktatók véleménye többnyire megegyezett a tekintetben, hogy a távolléti oktatás a tanár szempontjából időigényesebb és stresszesebb, mint a jelenléti. Teljesen érthető, hiszen saját bevallásuk szerint naponta több órát töltöttek a komputerképernyők előtt az új anyag előkészítésével vagy a diákok által benyújtott feladatok értékelésével. Ez az eredmény megegyezik azzal, amit Gaud (1999) és Bender, Wood és Vredevoogd (2004) találtak kutatásaik során. A válaszadók szerint a ha-

gyománys jelenléti oktatás során ez az idő lényegesen kevesebb. Ezért a továbbképző tanfolyamokon célszerű a tanároknak, oktatóknak azt is megtanítani, hogyan lehet leküzdeni a távoktatással járó stresszt, leküzdeni az állandó időhiányt, illetve hogyan lehet hatékonyan alkalmazkodni az új tanítási körülményekhez.

Az eredmények rávilágítottak egy véleményünk szerint kétségtelenül pozitív tényezőre is: a pedagógustársadalom rá volt kényszerülve, hogy rövid idő alatt megtanuljon alkalmazni különböző online applikációkat. Az általunk megkérdezett oktatók többsége azt mondta, hogy fejlődtek a digitális készségei a karantén ideje alatt, hiszen az online foglalkozásokon változatos technológiai alkalmazásokat kellett használniuk, már csak az egyhangúság elkerülése végett is. Ide kapcsolódik az is, hogy önbevallás szerint a legtöbb tanár képes volt, illetve rendelkezett elegendő tudással ahhoz, hogy hatékonyan értékelje a diákjai teljesítményét online.

Mivel a legtöbb esetben az oktatók a főiskola által javasolt Google Tantermen keresztül tanítottak, ezen a felületen adtak visszajelzést is a diákoknak írásos formában, legtöbbször privát üzenetekben. Azonban amikor a tanár úgy érezte, hogy egy-egy értékelés, hibajavítás magyarázatra szorul, akkor megkereste a diákot telefonon vagy Messenger-hívással és szóban is elmagyarázta a problémás kérdést. Így igyekeztek a tanárok kompenzálni a személyes kontaktust, mely a jelenléti oktatásra jellemző. Egyértelmű azonban, hogy az ilyen alkalmak nem voltak annyira gyakoriak, mint a jelenléti oktatás során, amikor a diákok akár az órán, akár a tanár konzultációs órája idején visszakérdezhetek, magyarázatot kérhetnek az oktatóktól.

4. Összegzés és pedagógiai implikációk

A távoktatás minden válaszadó oktató számára új volt. A jelenlétiről a távolléti oktatásra való átállás olyan hirtelen történt 2020 márciusában, hogy a tanároknak idejük sem volt „meglepődni” az új helyzet okozta nehézségeken. Egyértelmű és közvetlen útmutatásra volt szükségük. Nagyban segítette őket a munkájuk hatékonyabb elvégzésében az, hogy konkrét javaslatot kaptak arra vonatkozóan, melyik digitális platformot kell alkalmazniuk a távoktatás során. Azonban levonható a következőzés, hogy nyilvánvalóan óriási szükség van a főiskolai oktatók továbbképzésére a távolléti oktatás módszertana terén. Az első pedagógiai implikáció a kapott kutatási eredmények alapján tehát az, hogy az oktatóknak mindenképpen fejleszteniük kell a távoktatás során alkalmazandó digitális ismereteiket, készségeiket.

A tanárok kiemelték a motivációt, az értékelést, a tanulási nehézségekkel küzdő diákok bevonását a tanulásba, és a csalást/másolást mint a távoktatás különösen problematikus kérdéseit. A személyes jólléttel kapcsolatban a tanárok kiemelték, hogy szerintük a diákok könnyen fáradhatnak, míg ők maguk arra panaszkodtak, hogy a foglalkozásokra való felkészülési idő jóval hosszabb a távoktatásban. Többször tapasztalták, hogy rossz minőségű az internetkapcsolat, ami egyenlőtlen hozzáférést eredményez a diákok számára (pl. egyik internetszolgáltatónál jobb volt a hálózat minősége, mint a másiknál). Így hátrányt szenvedtek azok a hallgatók, akiknek rosszabb minőségű internetkapcsolatuk volt, ami abban nyilvánult meg többek között, hogy késleltetve jutottak hozzá az információhoz,

vagy nem tudtak határidőre teljesíteni, és ez frusztrálta őket.); a tanárok számára pedig nehézségeket jelent ilyen esetekben az, hogy miként kommunikálnak és működnek együtt a diákjaikkal. Az internet-hozzáféréssel kapcsolatos gondok (pl. gyenge minőségű szolgáltatás, lassú internet, esetleges áramkimaradás) megoldása kívül esik a pedagógián, azonban újfent világos, hogy a tanároknak önfejlesztéssel kell foglalkozniuk, ami a távoktatással kapcsolatos módszertani ismereteket illeti. Ennek alapján a második implikációnk szorosan kötődik az elsőhöz, hiszen úgy gondoljuk, érdemes például részt venni a felsőoktatásban tanuló diákok tanításával foglalkozó tanfolyamokon, melyek online ingyenesen elérhetők. Azokkal a kérdésekkel kellene foglalkozniuk, melyek kisebb-nagyobb problémát okoztak az oktatóknak, illetve ismeretük elengedhetetlen a távoktatás során:

- a távolról történő motiválás;
- a hallgatók értékelése;
- a diákok autonómiájának fejlesztése;
- a tanárok és a diákok fizikai és mentális állapotának védelme.

Az eredmények azt bizonyítják, hogy a távolléti oktatás az introvertált vagy tanulási nehézségekkel küzdő diákokra pozitív hatással van. Ebből adódik az a pedagógiai implikáció, hogy az introvertált diákok lehetnek az online oktatás nyertesei és megfontolandó, hogy igény esetén számukra a jövőben is digitális módban lehetne folytatni az oktatást.

Néhány tanár gyanakvással viseltetett az iránt, hogy diákjaik önállóan, esetleg külső segítséggel végezték el a nekik kiosztott feladatokat. Ez a bizalmatlanság vezetett minket egy újabb implikáció megfogalmazásához, mégpedig ahhoz, hogy az oktatóknak törekedni kell a diákokkal való kölcsönös bizalom kialakítására az eredményes oktatási folyamat megvalósítása érdekében.

2020. szeptember 1-jén elkezdődött az új tanév a megszokott, hagyományos módon. Azonban a híradásokban egyre többet és egyre gyakrabban halljuk az új terminust: hibrid oktatás, ami azt jelenti, hogy a jelenléti és a távolléti ötvözik. A felsőoktatásban ez annyit jelent, hogy a nagyszámú diákcsoportoknak szóló előadásokat online formában kell továbbra is tartani, míg a szemináriumi foglalkozásokat jelenléti oktatás formájában vezetjük le. A tanároknak ez a helyzet újabb feladatokat ró ki, amennyiben meg kell érteniük és tanulniuk, hogyan támogatja a tanárokat a hibrid oktatás. További implikációként említhetjük, hogy a tanároknak el kell sajátítani, hogyan kezeljék a logisztikai vagy oktatói kérdéseket pl. hogyan vállalhatják át a diákok a felelősséget saját tanulásukért annak érdekében, hogy folytathassák a tanulást a főiskolán kívül.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BAUER-WOLF, J. (2020). Most college students would return to campus if allowed, poll finds. *Education Dive*, 16 July, 2020. Retrieved on 1/08/2020 from <https://www.educationdive.com/news/most-college-students-would-return-to-campus-if-allowed-poll-finds/581747/>(Letöltve: 2020. augusztus 4.)

2. BENDER, D. M., WOOD, B. J., & VREDEVOOGD, J. D. (2004). Teaching time: Distance education versus classroom instruction. *The American Journal of Distance Education*, 18(2), 103–114.
3. BERECZKI, E. O., HORVÁTH, L., KÁLMÁN, O., KÁPLÁR-KODÁCSY, K., MISLEY, H., RAUSCH, A., & RÓNAY, Z. (2020). Távolléti oktatást támogató módszertani segédanyag az ELTE PPK oktatói számára. Budapest.
4. BLACK, P., HARRISON, C., LEE, C., MARSHALL, B. & WILIAM, D. (2003): *Assessment for learning*. New York.
5. CAMBRIDGE, D. (2010): *E-portfolios for lifelong learning and assessment*. San Fransisco.
6. DAVISON, C. (2013): *Innovation in assessment: Common misconceptions and problems*. In: K. Hyland, & L. L. C. Wong (2013). *Innovation and change in English language education* (263–276). London–New York.
7. GAUD, W. S. (1999): Assessing the impact of web courses. *Syllabus*, 13(4), 49-50.
8. GRIFFEE, D. T. (2012): *An introduction to second language research methods: Design and data*. Berkeley.
9. HERRMANN, E. (2020): Critical concepts in distance learning for multilingual learners. *MultiBriefs: Exclusive*, 11 May, 2020. Retrieved on 21/05/2020 from https://exclusive.multibriefs.com/content/critical-concepts-in-distance-learning-for-multilingual-learners/education?fbclid=IwAR2T52VOPubToRIetkWz-ZtGCqIjBl_o2YVEXVmpPYnl0-ANfBjhb_mRv6U (Letöltve: 2020. augusztus 4.)
10. HOLMBERG, B. (1986): *Growth and structure of distance education*. (3rd ed.). London.
11. JACZKOVITS, J. (2020): *A Nyiregyházi Móra Ferenc Általános Iskola tantermen kívüli, digitális munkarend szerinti feladatellátásának és ellenőrzésének eljárásrendje*. http://www.petofinyhaza.sulinet.hu/wp-content/uploads/2020/03/Eljarasrend_digitalis_munkarendre_2020-sz%C3%BCI%C5%91knek.pdf (Letöltve: 2020. augusztus 4.)
12. KOVÁCS I. (1996): *Új út az oktatásban? A távoktatás*. Budapest.
13. LIEBERMANN, M. (2020): How to balance in-person and remote instruction. *Education Week*, 22 July, 2020. Retrieved on 1/08/2020 from <https://www.edweek.org/ew/articles/2020/07/23/how-to-balance-in-person-and-remote-instruction.html?cmp=eml-enl-tl-news2&M=59632511&U=&UUID=f12ec565450b1a10201d8571e2e8ff7f> (Letöltve: 2020. augusztus 4.)
14. MÁRKUS, E., & KOZMA, T. (eds., 2019): *Learning communities and social innovations*. Debrecen.
15. MOULAERT, F., & MACCALLUM, D. (2019): *Advanced introduction to social innovation*. Cheltenham.
16. PUCHTA, H. (2020): *We're all in this together: ZOOM interview with Herbert Puchta on 5 July, 2020*. https://drive.google.com/drive/folders/1fSF0IRsNyViuPSGHvUb1Ah4_HDOLYwMh?fbclid=IwAR0uuq2bUq79Vf5fA1XWHPmHxS4alDf30O-Dde3Bk2-7g2dtJro3T3tBHbk (Letöltve: 2020. augusztus 4.)
17. ROTHSCHILD, N. (2020): *Students say they'll sacrifice fun if they can return to campus*. Retrieved on 5/08/20 from: <https://www.axios.com/college-students-return-campus-poll-fc32654f-39e1-4d69-9e90-f2c54f8fba48.html> (Letöltve: 2020. augusztus 4.)
18. SIMONSON, M., SMALDINO, S., ALBRIGHT, M., & ZVACEK, S. (2000): *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*. Fourth edition. Fort Lauderdale.
19. SZÜCS, A., & ZARKA, D. (2006): *A távoktatás módszertanának fejlesztése: Kutatási zárótanulmány*. Budapest.
20. THORNBURY, S. (2020): *We're all in this together: ZOOM interview with Scott Thornbury on 2 August, 2020*. https://drive.google.com/drive/folders/12XsHIAmbRUGxKxNBLFHAICKj_yCAWj0z?fbclid=IwAR0YX2iq9y6eXzuZ3Yfk_ifeg9eZAKrOS01C2V2XZ9wM6sDZ2WASl0nbDFU (Letöltve: 2020. augusztus 4.)

Л 67 **LIMES.** Науковий вісник Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ. 2021/Випуск VIII. Редакційна колегія: Ільдико Орос (головний редактор), Мелінда Орбан та Олександр Добош (відповідальні редактори) [та ін.] – Берегове: ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ, 2021. – 304 с. (англійською, німецькою, угорською та українською мовами)

ISSN 2411-4081

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том об'єднує праці з історії, етнографії, теології, педагогіки, соціології, економіки, матеріалознавства і технологій.

УДК 001.89(058)

Наукове періодичне видання

LIMES

Науковий вісник

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

2021 р.

Випуск VIII

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №20762-10562P від 08.05.2014 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №12 від 22.12.2021 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Відповідальні редактори:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Адальберт Рац, доктор філософії у галузі природничих наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Емьовке Бергхауер-Олас, доктор філософії у галузі соціальних та поведінкових наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Золтан Кормочі, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит (кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет), Ібоя Самборовскі-Нодь, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Ілона Лехнер, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Катерина Дудич, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Лорант-Денеши Давід, саблітований доктор у галузі «регіональні науки», професор (Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана), Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Марія Ген, кандидат біологічних наук, саблітований доктор у галузі «науки про довкілля» (кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана), Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Олена Біда, доктор педагогічних наук, професор (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Роберт Бачо, доктор економічних наук, професор (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Тетяна Чонка, кандидат філологічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Томаш Врabelь, кандидат філологічних наук, доцент (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Юдіта Павлович, кандидат педагогічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Юрій Чотарі, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Відповідальний за випуск:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: *Мелінда Орбан та Олександр Добош*

ВЕРСТКА: *Мелінда Орбан*

КОРЕКТУРА: *авторські, Льдіко Гріца-Варцаба та Томаш Врabelь*

ДИЗАЙН ОБКЛАДИНКИ: *Ласло Веждед*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Чере Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці II*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: **Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II** (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) *Статут «Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II» (Затверджено протоколом загальних зборів Благодійного фонду За ЗУІ, протокол №1 від 09.12.2019р., прийнято Загальними зборами ЗУІ ім. Ф.Ракоці II, протокол №2 від 11.11.2019р., зареєстровано Центром надання адміністративних послуг Берегівської міської ради, 12.12.2019р.)*

Поліграфічні послуги: **ТОВ «РІК-У»** (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Підписано до друку 30.12.2021. Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Друк цифровий. Ум. друк. арк. 24,7.

Формат 70x100/16. Замовл. №351. Тираж 300.